

**Az Ellenzéki Kerekasztal ülése,
az Egyesült Államok nagykövetének látogatása
1989. június 15.**

Helyszín: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

Résztevők:

Antall József	<i>Magyar Demokrata Fórum</i>
Bártfay Pál	<i>Független Jogász Fórum</i>
Boross Imre	<i>Független Kisgazdapárt</i>
Fonyódi Ilona	<i>Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája</i>
Füzessy Tibor	<i>Kereszténydemokrata Néppárt</i>
Gergely András	<i>Magyar Demokrata Fórum</i>
Hardi Péter	<i>Független Kisgazdapárt</i>
Jeszzenszky Géza	<i>Magyar Demokrata Fórum</i>
Kónya Imre	<i>Független Jogász Fórum</i>
Kónya László	<i>Magyar Néppárt</i>
Kövér László	<i>Fiatal Demokraták Szövetsége</i>
Magyar Bálint	<i>Szabad Demokraták Szövetsége</i>
Mécs Imre	<i>Szabad Demokraták Szövetsége</i>
Morvay László	<i>Bajcsy-Zsilinszky Endre Baráti Társaság</i>
Orzó Katalin	<i>Független Jogász Fórum</i>
Prepeliczay István	<i>Független Kisgazdapárt</i>
Sólyom László	<i>Magyar Demokrata Fórum</i>
Szokolczai György	<i>Kereszténydemokrata Néppárt</i>
Varga Csaba	<i>Magyar Néppárt</i>
Vigh Károly	<i>Bajcsy-Zsilinszky Endre Baráti Társaság</i>
Zétényi Zsolt	<i>Bajcsy-Zsilinszky Endre Baráti Társaság</i>

Mark Palmer *az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövete*

Megjelentek:

Békés Imre (*ELTE ÁJTK Büntetőjogi Tanszék professzora*)

Lipták Béla (*Amerikában élő mérnök, környezetvédő*)

Mark Palmer munkatársa

Tolmács

[A felvétel töredékes: időnként a felszólalók, máskor a tolmács által elmondottak hiányosak. A törzsszövegben az elhangzottak egységesítve magyar nyelven szerepelnek; az eredetileg angolul elmondott felszólalásoknak is a magyar fordítását adjuk meg, a tolmács eredeti fordítása alapján. A felszólalások eredeti angol nyelvű szövegét a jegyzetben közöljük.]

Jeszzenszky Géza: (*A beszéd eleje nem érthető.*) ...az Ellenzéki Kerekasztal nevében. Nagyon örülünk, hogy itt, ezen a szerény helyen fogadhatjuk Önöket, ahol az [ellenzéki] politika zajlik. Megtiszteltetés számunkra, hogy megismerhetjük Önöket, illetve azok, akik már ismerik, megújíthatják ezt a kapcsolatot. De azt hiszem, ennél fontosabb, hogy az Önök látogatása elismerésük jele: elismernek minket független hangként. Bush elnök nemsokára meglátogatja hazánkat, s őt az egész ország őszinte örömmel fogja fogadni. Bizonyára üdvözli majd őt a magyar kormányzat, de úgy gondolom, ebben a helyiségben mindenki tudja és egyetért azzal, hogy ez a kormányzat távol van attól, hogy a népképviselő elvén nyugodjék. Mi nem kívánjuk azt állítani, hogy mi képviseljük az országot, s nem a kormányzat, de hiszünk abban, hogy a magyar lakosság számottevő hányadát képviseljük.

Nagyon megtisztelve érezzük magunkat, hogy a közeljövőben az Egyesült Államok elnökével találkozhatunk, és reméljük, ez a találkozó nemcsak a nyilvános támogatás kedvéért lesz fontos, hanem lehetőséget ad majd mindkét fél számára lényegi tárgyalásokra. És hogy felkészüljünk...

[A felvételi itt megszakad.]

Mark Palmer: Tudom, hogy Magyarországon nagyon elfoglalt mindenki ezen a héten. A "történelmi" szót túl gyakran használják itt, de azt hiszem, ebben egyet kell értenünk, erre a hétre ráillik. Szeretnék gratulálni

Önöknek ahhoz a folyamathoz, amit elkezdtek ezen a héten. És mindannyian várakozással nézzük, mit hoz a holnap. *[A felvétel itt rövid időre megszakad.]* ...Bush elnök úr közvetlenül Wal'esa lakásából, Gdanskból fog Budapestre érkezni. Meg vagyok győződve róla, hogy Önök is olyan közismertek lesznek, mint Wal'esa. Szeretném megragadni az alkalmat, hogy megbeszéljem Bush elnök programját, legalábbis azt a részét, amely Önökkel kapcsolatos. És hogy azt is kifejezzem, hogy mi mindannyian mohón készek vagyunk segíteni a demokratikus folyamatot Magyarországon. *[A felvétel itt rövid időre megszakad.]* ...[Bush elnök nagyon fontosnak tartja] azt, hogy ő legyen az első amerikai elnök, aki ezt a nemzetet meglátogatja. Ezt különösen szem előtt tartottuk, miközben a programot összeállítottuk. Meg kell hogy mondjam, nem voltak mindig könnyű tárgyalásaim az Önök kormányával. *[A felvétel itt rövid időre megszakad.]*

Így aztán azt tartottuk megfelelőnek, hogy az Egyesült Államok elnöke a szobor előtt állva intézze első szavait a magyar nemzethez. Általában, amikor egy vezető megkezdí látogatását, először nem mond beszédet. Amikor alelnökként Bush úr 1983-ban idelátogatott, én vele voltam azon az úton, és megérkezésekor nem mondott beszédet. Számunkra, amerikaiak számára rendkívül különös látogatás volt ez. *[A felvétel itt rövid időre megszakad.]* ...még hozzá olyan módon, hogy közvetlenül öelőtte állhassanak, tehát közvetlenül a szobor előtt, és természetesen körben mindenhol a téren is. Mintegy ezer tudósító lesz itt ezen alkalmak során. A három érkező repülőgép egyikén háromszáz újságíró hoz magával Bush elnök úr, és a mi becslésünk szerint még hétszáz amerikai, illetve európai újságíró fog eljönni. Tehát ez egy nagyszabású esemény lesz. A megérkezés. Utána állami vacsora lesz a Parlamentben, majd tárgyalás. *[A felvétel itt rövid időre megszakad.]* ...először Bush úrral, majd Németh úrral.

Aztán kap egy kis időt az elnök úr arra, hogy felfrissítse magát. Ezután ellátogat a Várban lévő Táncsics utcai börtönbe, ahol Kossuth és Táncsics raboskodtak. Magyar diákokkal fog találkozni, főleg Fidesz-tagokkal, illetőleg egy-két itt tanuló amerikai hallgatóval. De főleg a Fidesz tagjaival. Meg kell mondanom, hogy ez az a pont, amely a magyar Külügyminisztériumot elég kellemetlenül érinti. *(Derűltség.)* De határozottan úgy érezzük, hogy ez a találkozó fontos, és ez a találkozó meg is lesz. Utána az elnök úr átmegy a Marx Károly Egyetemre. *[A felvétel itt rövid időre megszakad.]*

A kezdeményezések nagy része a magyar gazdaságra összpontosít. Feltehetően látták már a sajtóban a különböző spekulációkat számos gazdasági intézkedés tekintetében, és azt hiszem, a látogatás eredményeképpen a magyar-amerikai gazdasági kapcsolatokat sokkal magasabb szintre emeljük. Meg szeretnénk könnyíteni a magyar kivitel az Egyesült Államokba, szeretnénk Magyarországra vonzani több működőtőkét, beruházást. Szeretnénk segédkezni még több kis- és középméretű magánvállalkozás magyarországi megalakításában. Szeretnénk együttműködni a fő hitelező országokkal, hogy mit lehet tenni Magyarország adósságait illetően és a piacgazdaság kialakításának elősegítése érdekében. Számos egyéb kezdeményezésünk is van más területeken. Ezt mi nagyon komolyan vesszük, és remélem, az elnök úrnak alkalma lesz bővebben kifejtetni szándékainkat... *[A felvétel itt rövid időre megszakad.]*

Arra gondoltunk, hogy a Kerekasztal minden résztvevőjének átadnánk jónéhány meghívót, és Önökre bízunk, hogy kinek adják. *[A felvétel itt rövid időre megszakad.]* Ezért szeretnénk a helyszínek számát viszonylag leshorítani. Ebből a szempontból azt szeretnénk, hogy az Önök valamennyi szervezetéből egy-[egy] képviselő venne ezen részt. De remélem, hogy ez nem fog állandó megosztottságot okozni Önök között. Tudom, hogy ez nem könnyű, magunk is szembesültünk már ilyen problémával. Azon az estén az elnök úr fogadást ad a rezidenciáján, és abban reménykedünk, hogy lesz elegendő idő megbeszélni, mit akarunk. Ugyanazokat a célokat, ugyanazokat az értékeket fogja említeni a beszédében, amelyeket Önök is [osztanak]. Körülbelül ennyit szerettem volna elmondani.

[A felvétel itt megszakad.]

(Kérdésre válaszolva:) Ahogy elmondtam mindenkinek, szerintem Magyarországnak van a legnagyobb esélye arra, hogy azt az átállást végrehajtsa. És Önök vezetik az egészet ezeken a tárgyalásokon. Azok sikeres véghezvitele nem tőlünk függ. Tudjuk, hogy Önöknek gazdasági nehézségeik vannak, de a folyamat folytatódik, nekem úgy tűnik, hogy ez összességében egy évig eltarthat. Számításba kell venni az Önök gazdasági helyzetét ez alatt az időszak alatt. Ezért beszéltünk a Nemzetközi Valutaalappal, a Világbankkal és egyéb kereskedelmi bankokkal. Ez olyan terület, amely számunkra nagyon ismert, és tudjuk, hogy a japánok, a németek és mások meglehetősen bizonytalanok az Önök gazdasági jövőjét illetően. Azt hiszem, célszerű lenne, ha megpróbálnának találni egy olyan módszert, amely... *[A felvétel itt rövid időre megszakad.]*

Vigh Károly: A Kerekasztalban résztvevő barátaimmal együtt hangsúlyozhatom, hogy nagyon szerencsésnek tartom a programot, amit itt hallottunk, azt hiszem, hogy szerencsésen alakul... *(Néhány szó nem érthető.)*

Morvay László: A Marx Károly Egyetemen elhangzó beszédben csaknem kizárólag gazdasági témákkal foglalkozik? Tehát ezzel a csomagtervvel?

Mark Palmer: Nem kizárólag, de nagymértékben fog gazdasági témákat tárgyalni. És ha megérnek a feltételek, akkor sok bejelentés is elhangzik. A szavak jók, de a tettek azért még szebbek.

Lipták Béla: A tettekkel és a gazdasággal összefüggésben: lehetséges volna figyelmet fordítani a bős-nagymarosi gátépítés által okozott természeti károokra? Ez hasonló ahhoz, mint ami Brazíliában az Amazonasnál kialakult. Lehetséges volna-e megemlíteni ezt abban az összefüggésben, hogy Önök támogatják a Világbank magyarországi gazdasági terveit?

Mark Palmer: Talán észrevette Ön is, hogy az elnök urat nagyon nagy mértékben érdeklik a környezetvédelmi kérdések. Pontosan e témában egy nagyszabású politikai beszédet tartott néhány nappal ezelőtt. És ez lesz részben a beszéde tárgya itt is. Amint én tudom, jelenleg még nincs megállapodás egyetlen országgal sem kifejezett... *(egy szó nem érthető)* De ha létrejön egy megbeszélés gazdasági és esetleg környezetvédelmi témában - ahogy én erre javaslatot tettem - ez a témák sorába felvehető lenne. Azt hiszem, ez gyakorlati jellegű kérdés. Aligha lehetséges az elnök úr érkezéséig hátralévő időben konkrét kezdeményezést kidolgozni, mivel ez túlságosan összetett feladat lenne. Ha ön találkozik majd vele a házamban, akkor, ha úgy gondolja, ez lehet egy javaslat, ami elhangozhat.

Kónya László: Úgy gondolom, hogy most az amerikai elnök úr látogatását az egész nemzet... *(néhány szó nem érthető)* Clemenceau, a tigris diktált, hogy mi lesz Magyarországgal... Roosevelttel szintén beteg volt, és tulajdonképpen a sztálini önkény tette. ...úgy gondoljuk, hogy végre szeretettel emlékezhetünk az amerikai elnökre és utódaink is tisztelettel emlékeznek meg erről a látogatásról. Elnézést, hogy... *[A felvétel itt rövid időre megszakad.]*

Mark Palmer: Ugye, ismerik Bandholtz tábornokot, aki 1919-ben a Nemzeti Múzeum lépcsőjén állt. A magyar származású elődöm tudott erről, megszerezte a szobrot és a kertemben fölállítottuk. Mivel a kertészem úgy gondolja, hogy a szobor olyan, mint Sztálin, szeretném elérni, hogy ez a szobor visszakerülhessen a Szabadság térre. *(Derültség.)* Már egy pár éve próbálkozom. Nem is volt semmi sikerem mindaddig, ameddig nem adtam egy interjút a Reform újságnak, amelyben ennek a szobornak a fotója is megjelent. Egy nappal az interjú után - de még sokkal azelőtt, hogy azt az újság leköszölte volna - jöttek, hogy le akarják mérni a szobrot, mert a Szabadság térre fogják visszavinni. *(Derültség.)* De mindenesetre ez eszembe juttatja a Wallenberg-történetet, amikor valami egészen hasonló dolog történt. Amikor hasonló nyomást kellett kifejteni, hogy a Wallenberg-szobor odakerüljön, ahol ma áll.

[A felvétel itt megszakad.]

Magyar Bálint: Bush úr látogatása előtt ebben a hónapban. Mivel úgy gondolom, hogy az Ellenzéki Kerekasztal és a magyarországi demokratikus átalakulással rokonszenvező nyugati demokráciák ellentmondásos helyzetben vannak. Valamennyien tudjuk, hogy Magyarország gazdasági helyzetének romlása veszélyezteti a további demokratizációt. A nyugati segítség egyes formái ráadásul a jelenlegi hatalmi struktúra konzerválódásához is hozzájárulhatnak. Úgy gondolom, hogy érdemben kell értekezniünk szakértőinkkel, hogy olyan megoldásokat találjunk, amelyek nemcsak abban segítenek, hogy a fejünket a víz felett tarthassuk, hanem ugyanakkor... *(néhány szó nem érthető)* különösen a konkrét megoldásoknak, a gazdasági segítségnek a gazdasági rendszer és az intézményrendszer újraszervezését kell szolgálnia. Nem tudom, vannak-e ebben a kérdésben konkrét javaslatai az időre és a delegáció méretére vonatkozóan, amellyel véleményünk szerint a tárgyalásoknak meg kell kezdődniük.

[A felvétel itt rövid időre megszakad.]

Mark Palmer: ...Én ezt ki is mondtam abban a fejezetben, amelyet egy készülő könyvhöz írtam, s amelyet magyar fordításban is leköszöltek, nem tudom, olvasták-e.

[A felvétel itt rövid időre megszakad.]

Antall József: Azt szeretném... *(néhány szó nem érthető)* gazdasági támogatásában. Ez nem járhat-e azzal a veszéllyel, hogy Japán és főleg Dél-Korea és más távol-keleti országok, kevésbé érzékenyek a politikai rendszerünk liberális és demokratikus jellegének támogatására. Komoly aggályuk lehet egy adott helyzetben.

Mark Palmer: Nagyon egyetértünk. És látják, hogy kereskedelmi alapon lehet ezt megcsinálni. És azt is megcsinálják az amerikai vállalatok, hogy nagyon-nagyon kiállnak ezért, hogy a párt meg a SZOT... *[A felvétel itt rövid időre megszakad.]* De hogyha egymilliót adott, akkor Ön van bajban. A japánok most bajban érzik magukat, mert az Önök adósságállományának 45 százaléka feléjük áll fenn, nem tudják, hogy mitévők legyenek. Eljönnek hozzánk, sőt személyesen hozzám is jöttek már tanácsot kérni. De azt hiszem, hogy a világgazdasági közhangulat szerint a legnagyobb probléma az éppen az ebben a régióban létező politikai bizonytalanság.

[A felvétel itt megszakad.]